

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Kulttuuriperinnön vaaliminen, näkyväksi tekeminen ja kehittäminen on merkittävä voimavara kaikissa Euroopan maissa. Asiakirjan ymmärretään tukeutuvan uuden eurooppalaisen kulttuuriohjelman tavoitteisiin nostaa Euroopan vetovoimaa rakentamalla yhtenäisiä yhteiskuntia erityisesti kulttuuriin ja koulutukseen tukeutuen.

Kulttuuriperintöstrategiassa kunnat on huomioitu toimijoina ja toteuttajina hyvin, mutta kuitenkin maakuntien rooli toimijana puuttuu. Vastaavasti esimerkiksi EU:n kulttuuriagendassa, kunnat on mainittu 9 kertaa, maakunnat toimijoina 18 kertaa. Tavoitteenasetteluun viitaten ylikunnallisina, kulttuurisesti merkittävänä yhteistyöalueina Suomessa toimivat maakuntien liitot, joiden kulttuuri- ja kotiseututyö pohjautuu 1900-luvun alkupuolelta kehittyneeseen maakunnalliseen kulttuuri- ja kotiseututyöhön, ja jotka ovat edelleen nykymuodossaan kirjattu tehtäväkentäksi toimintaa ohjaaviin lakeihin.

Strategiassa yhteistyöalueita kuvataan tekstissä kulttuurisesti tunnustettujen alueiden “maakunta” -termin sijaan uudella kotiseutualue-käsitteellä sekä aluenimityksellä.

Alueiden kehittämisen menettelyjä koskevia säännöksiä soveltavat laajasti eri hallinnonalat. Vakiintuneisiin aluekehittämiseen vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueisiin kuuluvat: elinkeinot ja työllisyys, maaseudun kehittäminen, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus. (HE35/2018 vp §1 esittelyteksti. Laki alueiden kehittämisestä L2, §17 maakunnan liiton tehtävät.)

Mainitut osa-alueet muodostavat suurelta osin myös elävän kulttuuriperintömme rakennuspalikat.

Kainuun liitto esittää, että asiakirjaa korjataan asianmukaisesti huomioimaan maakuntien liitot elävän ja kehittyvän kulttuuriperintöyhteistyön rakentavina toimijoina.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Kulttuuriperinnön vaaliminen kuuluu keskeisesti myös maakuntaliiton toimialaan aluekehittämislain mukaan. Laki alueiden kehittämisestä L2, §17 maakunnan liiton tehtävät määrittelee maakuntaliittojen alueiden kehittämisen tehtäväksi mm. seuraavaa ”parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria.”

Kulttuuriperintöstrategiassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat pitkälti saman suuntaisia kuin mitä maakuntaliitot edistävät konkreettisesti omissa maakunnissaan niin aluekehityksen kuin maakuntakaavoituksen puolella.

Kulttuuriperintöstrategia on tarpeellinen kulttuuriperinnön arvostuksen ja merkityksen nostamiseksi yhteiskunnassamme. Strategia tukee maakuntaliitossa tehtävää aluekehitys-, kaavoitus- ja maakunnallista koordinoitua toimintaa. On hienoa, että osallisuus, digitaalisuus ja vastuullisuus on nostettu kulttuuriperintöstrategiassa esille. Nämä horisontaaliset teemat myös toimivat läpileikkaavina periaatteina maakuntaliittojen toiminnassa.

Laajassa kulttuuriperintöstrategiaa laativassa työryhmässä olisi tullut olla mukana myös maakuntaliittojen edustaja, sillä maakuntaliitot toimivat yhtenä toimeenpanoelimenä kulttuuriperinnön edistämässä. Ne rahoittavat kulttuuriperinnön kehittämistä, laativat kulttuuriperintöä vaalivia kaavoja sekä verkottavat toimijoita maakunnissaan.

Kommenttinne lukuun 5.1

Matalan kynnyksen osallisuus kulttuuriperinnön vaalimiseen vähentää syrjäytymistä ja mahdollisia maakäytön konflikteja. Tehokas tiedottaminen ja aitojen osallistumismahdollisuuksien lisääminen ovat tärkeitä keinoja. Esimerkiksi asukkaiden osallistuminen alueen tarinallistamiseen, syvempien merkitysten luomiseen, paikan tarinan kirjoittamiseen, lisäävät sitoutumista maakuntaan.

Kulttuuriperintöön liittyvien jännitteiden ja ristiriitojen käsittelyyn tarvitaan vuorovaikutteisia ja sovittavia toimintamalleja. Erilaiset maankäyttömuodot, hakkuut, tuulivoiman rakentaminen, teiden rakentaminen yms. voivat heikentää kulttuuriperintökohteiden arvoa.

Kommenttinne lukuun 5.2

Kestävän elämäntavan ja vihreän siirtymän luominen elinkeinoihin ovat tavoitteita, joita maakuntaliitot vaalivat. Kulttuurimaisemien hoitoa ja merkitystä tulee vahvistaa ja tukea. Hallinnon välistä yhteistyötä edistetään maakunnallisilla kulttuuriperintötyöryhmillä.

Kommenttinne lukuun 5.3

Kulttuuriperintökasvatukseen tarvitaan materiaalia ja koulutusta. Mm. paikan tarinan dokumentointi ja hyödyntäminen niin asukkaiden pitovoiman ja vetovoiman kannalta on tärkeää.

Kommenttinne lukuun 5.4

Ehdotus ”Kulttuuriperinnön taloudellisten, työllistävien ja alueelliseen vetovoimaan liittyvien vaikutusten seuranta kehitetään” on erittäin kiinnostava. Tätä tarvitaan ja ryhdistää myös meidän omaa toimintaamme.

”Kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöihin pohjautuvaa kestävä matkailua edistetään.” Matkailun uusi trendi on uudistava matkailu, ja juuri tällaiset avaukset tuovat uutta lisäarvoa matkailuun ja hyödyttävät Kainuun kaltaisia maaseutumaisia alueita.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Uudet tukimuodot ovat toivottavia ja maakuntaliitto voi ottaa niiden koordinoinnista omalta osaltaan vastuuta omissa maakunnissaan, eli jalkauttaa kulttuuriperintöstrategiaa omilla alueillaan.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

-

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toimeenpanosuunnitelma ja uudet rahoitusmahdollisuudet ovat tärkeitä. Maakuntaliittojen tulee olla siinä yhteistyössä mukana.

On tärkeää luoda kulttuuriperintöyrittäjyydelle ja kulttuuriperintöön pohjautuvalle vastuulliselle liiketoiminnalle uusia toimintamalleja. Kumppanuuksien kehittäminen ja rahoituksen hakemaan kannustaminen edellyttävät materiaaleja, tapaamisia, yhteisiä työpajoja, rahoitusinfojen järjestämistä. Kainuun liitto on kiinnostunut olemaan ao. kehittämistoiminnassa mukana.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Laajemman verkoston osallistaminen esim. digitaalisen alustan avulla. Avoimia tapaamisia, yhteisiä työpajoja.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Kainuun liitto, kuntayhtymänä, luo paikallisena viranomaisena edellytyksiä kulttuuritoiminnalle ja kulttuuriperinnön edistämiseksi niin maakunnan kunnissa kuin tukemalla ao. työtä tekevien yhdistysten ja hanketoimijoiden toimintaa. Kulttuuriperinnön edistäminen kuuluu maakuntaliiton tehtävään niin asuin ympäristön viihtyisyyden, elinvoiman ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. Kainuun liitto voi rahoittaa ao. hankkeita, toimia viestinvälittäjänä ja edistää myös paikallisten kotiseutuyhdistysten toimintaa.

Komulainen Minna

Kainuun liitto - Kainuun liitto/Aluekehitys, Minna Komulainen, kulttuurin ja matkailun toimialavastaava